

KRÓTKI PRZEWODNIK WYCHOWAWCZO-PROFILAKTYCZNY

Uzależnienia behawioralne

Uzależnienia behawioralne, czyli uzależnienia od czynności, traktowane są jako uzależnienia od popędów, np.:

- ✓ gier komputerowych;
- ✓ gier online – MMOPRG;
- ✓ hazardu, e-hazardu, wideoloterii, audiotele;
- ✓ Internetu;
- ✓ telewizji (telemania);
- ✓ zakupów, w tym zakupów w Internecie (zakupoholizm);
- ✓ jedzenia (jedzenioholizm);
- ✓ obsesyjnego spożywania wyłącznie zdrowej żywności (ortoreksja);
- ✓ zastępowania jedzenia alkoholem (alkoreksja);
- ✓ telefonu komórkowego (fonoholizm);
- ✓ pornografii internetowej (cyberseks);
- ✓ komputera;
- ✓ opalania się, w tym opalania się w solarium (tanoreksja);
- ✓ pracy (pracoholizm).

Repertuar tych popędów cały czas się poszerza. Wyróżniamy także uzależniania od zabiegów medycyny estetycznej, chirurgii plastycznej, ćwiczeń fizycznych czy wysokobiałkowej diety i wiele innych.

Ich celem jest nie tyle osiągnięcie przyjemności, co zredukowanie złego samopoczucia i wewnętrznego napięcia. Są to uzależnienia psychiczne, zaś o patologii świadczy przejawianie dużego zapotrzebowania na wykonywanie tych czynności.

Przyczyny uzależnień behawioralnych

- ✓ czynniki biologiczne (genetyczne, neurobiologiczne);
- ✓ czynniki społeczne (rodzinne, społeczno-kulturowe);
- ✓ czynniki psychologiczne (podmiotowe).

Jesteśmy w XXI wieku uzależnieni w sumie na stracie, tuż po narodzinach od telewizji, telefonów komórkowych, sieci, komputera itd., które bardzo ułatwiają nam życie, ale wyrządzają także ogromne krzywdy jeżeli tracimy kontrolę nad ich używaniem.

Fonoholizm, nomofobia, czyli uzależnienie od telefonu komórkowego. Od angielskiego *no-mobile-phobia*, czyli fobia związana z brakiem dostępu do telefonu komórkowego oraz usług mobilnych. Pierwsze publikacje na ten temat pojawiły się w 2008 r., choć naukowcy o tego rodzaju uzależnieniu mówili już pod koniec lat dziewięćdziesiątych poprzedniego stulecia.

Badanie przeprowadzone wśród polskiej młodzieży w wieku 12-19 lat wykazało, że młodzi ludzie nie wyobrażają sobie życia bez telefonu komórkowego - 36% badanych, 27% badanych wróciłoby natychmiast do domu po komórkę, jeżeli wychodząc by jej zapomnieli zabrać. Telefony komórkowe służą młodzieży do: wysyłania sms-ów (76%), dzwonienia i rozmów (70%), słuchania muzyki (65%), pozyskiwania danych z Internetu (68%).

Objawy uzależnienia:

- ✓ wykonywanie wielu bezproduktywnych połączeń telefonicznych i prowadzenie bezsensownych rozmów;
- ✓ niepokój wywołany niemożliwością skorzystania z telefonu;
- ✓ zagubienie i niepewność, kiedy nie możemy skorzystać z telefonu;
- ✓ nerwowe nasłuchiwanie sygnału telefonu, czekanie aby ktoś do nas zadzwonił;
- ✓ unikanie kontaktów bezpośrednich z ludźmi;
- ✓ w skrajnych przypadkach napady agresji, przy próbie odebrania telefonu.

Telemania, czyli uzależnienie od telewizji. Badania z wykorzystaniem elektroencefalogramu wykazały, że nasze ośrodki kory mózgowej są bardziej aktywne, gdy czytamy książkę, ale pozostają „uśpione”, nieaktywne podczas oglądania telewizji. Gotowe obrazy, które podsuwa nam telewizja, powodują wyłączanie się z życia i wnikanie w świat iluzji a im głębiej w niego wnikamy tym łatwiej o uzależnienie.

Objawy uzależnienia:

- ✓ zaniechanie życia rodzinnego i swoich obowiązków;
- ✓ opuszczanie się w nauce, niższe wyniki nauczania;
- ✓ zaniechanie swojej pracy;
- ✓ cytowanie całych sekwencji z oglądanych seriali.

MMOPRG, czyli uzależnienie od gier online. Od angielskiego *Massive Multiplayer Online Role-Playing Game*, są to gry z gatunku możliwości stworzenia własnej postaci. Gracze mają stałe połączenie z Internetem. Pomysł wydaje się dobry, zabawa także, ale psychologowie ostrzegają i zalecają dużo ostrożności.

Objawy uzależnienia:

- ✓ granie przez wiele godzin, granie przez całe noce;
- ✓ zaniechanie życia rodzinnego, pracy, nauki;
- ✓ zatracanie się w grze, trawienie kontaktu z rzeczywistością;
- ✓ trawienie kontroli nad swoim życiem;
- ✓ w skrajnych przypadkach wycieńczenie fizyczne (zdarzały się zgony).

Hazard, e-hazard, czyli uzależnienie od gry hazardowej.

Klasyfikacje hazardu:

- ✓ hazard rekreacyjny (forma spędzania czasu, rozrywka);
- ✓ hazard ryzykowny;
- ✓ hazard problemowy (poważne konsekwencje grania);
- ✓ hazard patologiczny (uzależnienie i daleko idące skutki grania).

Objawy uzależnienia:

- ✓ zaprzestanie aktywności, które wcześniej przynosiły radość;
- ✓ zmiany wzorców snu, jedzenia i seksu;
- ✓ zaniedbywanie pracy, szkoły i nauki;
- ✓ zaniedbywanie obowiązków;
- ✓ konflikty rodzinne, zaniedbywanie rodziny;
- ✓ ciągle myślenie o hazardzie;
- ✓ oszustwa i kradzieże, dokonywane aby zdobyć pieniądze na hazard i spłatę długów;
- ✓ organizacja zakładów w miejscu pracy;
- ✓ bóle głowy, zaburzenia żołądkowo-jelitowe;
- ✓ wahania nastroju;
- ✓ nagłe wybuchy gniewu;
- ✓ problemy finansowe;
- ✓ depresja i myśli samobójcze.

Czynniki uzależniające:

- ✓ przypadkowa duża wygrana;
- ✓ skłonności do uzależnień;
- ✓ tendencja do impulsywnych zachowań;
- ✓ uzależnienia w rodzinie;
- ✓ brak umiejętności radzenia sobie ze stresem;
- ✓ samotność;
- ✓ problemy finansowe;
- ✓ ogólna dostępność gier hazardowych.

Bigoreksja, czyli obsesja na punkcie posiadania umięśnionego ciała. Występuje tendencja do wmawiania sobie tuszy, nawet wówczas kiedy sylwetka jest muskularna.

Objawy uzależnienia:

- ✓ obsesyjne, ciągle ćwiczenia fizyczne, ważenie się, mierzenie obwodu mięśni;
- ✓ systematyczne i obsesyjne zbieranie informacji na temat kulturystyki i zdrowego życia;
- ✓ zaskakująco szybki przyrost masy ciała, który może być związany z zażywaniem sterydów;
- ✓ obrzęk twarzy, szyi, nóg, pojawienie się rozstępów;

- ✓ pojawienie się charakterystycznego trądziku na plecach, klatce piersiowej, ramionach;
- ✓ przebarwienia skóry;
- ✓ stosowanie sterydów powoduje huśtawki nastrojów, impulsywne, agresywne zachowania;
- ✓ może pojawić się depresja;
- ✓ unikanie spotkań towarzyskich.

POMOC!

W przypadkach rozpoznania tego typu uzależnień należy niezwłocznie skorzystać z wizyty u specjalisty uzależnień lub zgłosić ten fakt pedagogowi/psychologowi szkolnemu, którzy pomogą Rodzicom w znalezieniu odpowiedniej poradni specjalistycznej.

Polecam:

1. „Uzależnienia behawioralne. Rodzaje oraz skala zjawiska. Sygnały ostrzegawcze i skutki. Kompedium wiedzy dla Rodziców” - opracowanie broszury: Janina Węgrzycka-Giluń, Wydawca Fundacja ETOH (można pobrać bezpłatnie ze strony fundacji).
2. „Uzależnienia behawioralne. Przyczyny uzależnień. Sposoby zaradcze i pomoc. Kompedium wiedzy dla Rodziców” - opracowanie broszury: Janina Węgrzycka-Giluń, Wydawca Fundacja ETOH (można pobrać bezpłatnie ze strony fundacji).

Opracowała: Iwona Kamińska